Tok pisin

El **tok pisin** (*tok* significa "paraula" o "parla" i *pisin* és l'adaptació de *pidgin*, "llengua de contacte") és la llengua criolla parlada a Papua Nova Guinea i una de les seves llengües oficials. La parlen prop de quatre milions de persones com a segona llengua i més de cent mil com a llengua materna, fent que sigui la més usada del país. El tok pisin també era conegut com a **pidgin anglès melanesi** o **neomelanesi**. Tot i ser un pidgin en origen, el tok pisin és ara una llengua completa per dret i ha començat a desenvolupar de mica en mica una gramàtica més complexa i pròpia a mesura que s'ha anat nativitzant.

Tok pisin

Tok Pisin

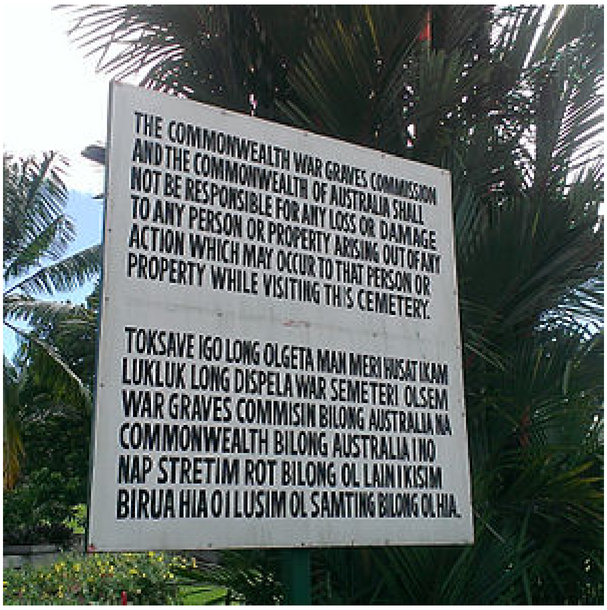

Tipus	llengua, llengua criolla i llengua viva
Parlants	
	2 milions
Parlants nadius	120.000 (2004)
Altres	~3 milions
Parlat a	Papua Nova Guinea
Autòcton de	Papua Nova Guinea
Classificació lingüística	
Llengües papús de base anglesa	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí i alfabet romà
Institució de normalització	Papua Nova Guinea
Codis	
ISO 639-2	tpi
ISO 639-3	tpi
SIL	PDG
Glottolog	tokp1240 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/tokp1240)
Ethnologue.com	tpi (http://www.ethnologue.com/language/tpi)
ASCL	9504
IETF	tpi

Principals característiques gramaticals

La gramàtica del tok pisin té punts comuns amb altres gramàtiques de tipus *pidgin* i crioll, però presenta particularitats destacables.

En la majoria dels verbs, un sufix, *-im*, indica la transitivitat. Així, *kamap* (de l'anglès *come up*) significa «arribar, produir», mentre que *kamapim* (de l'anglès *come up him') significa «crear, provocar, causar»*.

Quan s'anteposen, alguns adjectius presenten diferents significats. El sufix *-pela* (de l'anglès *fellow*): *wanpela yangpela meri* significa «una dona jove», però també: *narapela bikpela haus*, «un altre gran duel».

El temps verbal és indicat per partícules: *bai* (de *by and by*) per al futur, *bin* (de *been*) o també *pinis* (de *finish*) per al passat.

Els noms i adjectius no tenen forma en plural; les formes plurals són indicades pels pronoms o pel marcador de plural *ol*.

El sistema de pronoms indica la persona, el nombre, i en el cas del pronom *nos*, inclusió o exclusió. Per exemple, mentre que l'anglès només té *you* com a segona persona, tant per al singular («tu/vostè») com per al plural

(«vosaltres/vosaltres» o «vostès»), el tok pisin utilitza *yu* (tu/vostè), *yutupela* («vosaltres dos»), *yutripela*(«vosaltres tres») i *yupela* («vosaltres», més de tres persones). Així mateix, la tercera persona admet els següents matisos: *em* (ell/ella), *tupela* (ells dos), *tripela* (ells tres), *ul* (ells, quatre o més persones). Quant a la primera persona en plural (nosaltres), el tok pisin admet sis variacions: *yumitupela* (un de vosaltres i jo), *yumitripela* (dos de vosaltres i jo), *yumipela* (tots vosaltres i jo), *mitupela* (ell o ella i jo, però no tu), *mitripela* (ells dos i jo, però no tu) i *mipela* (tots ells i jo, però no tu).[1]

	1a pers. exclusiva	1a pers. inclusiva	2a pers.	3a pers.
Singular	mi *jo*	--	yu *tu*	em *ell, ella*
Dual	*mitupela* jo i ell o ella y	*yumitupela* tu i jo	*yutupela* vosaltres dos	*tupela* ells dos
Plural	*mipela* jo i ells	*yumi* vosaltres i jo	*yupela* vosotres	*ol* ells (o elles)

El redoblament és freqüent, amb funcions diverses:

- indicar el plural: *kainkain* «diversos»;
- denotar un intensiu o iteratiu: *toktok* «discussió»;
- evitar una homonímia: *sip*/*sipsip*, etc.

Només té tres preposicions: *wantaim*, que significa «amb», *bilong*, per la possessió o el destinatari («de», «per»), i *long*, que serveix per a la resta de casos. Existeixen nombrosos constructes preposicionals derivats de les dues últimes: *long namel bilong* o *namel long,* antap long, ananit long, *etc.*

Lèxic

El lèxic del tok pisin està compost en 5/6 parts d'anglès, la resta són termes de les llengües locals, i alguns d'origen portuguès i alemany.

Alguns exemples:

- *bagarap*, «caiguda» (de l'anglès *bugger up*);
- *balus*, «aeroplà» (d'un terme local);
- *kisim*, «rebre» (de l'anglès *catch him*, o *kiss him*);
- *meri*, «dona» (de l'anglès *Mary*);
- *pikinini*, «nen» (del portuguès *pequeninho*) - d'aquí, el príncep Carles de Gal·les és el *nambawan pikinini bilong misis kwin*,[2] és a dir, «el nen número u que pertany a la senyora reina»;
- *rausim*, «fer sortir» (de l'alemany *raus* + sufix *-im*);
- *sapos*, «pot» (de l'anglès *suppose*);
- *save*, «saber, preveure» (del portuguès *saber*).

L'ortografia és variable i les formes dialectals són importants, un mateix terme pot pronunciar-se i escriure de diverses formes diferents:

- «de»: *bilong*, *blong*, *blo*;
- «més tard»: *bai*, *baimbai*, *baembae*, etc.;
- «ajudar»: *halivim*, *halvim*, *helvim*, *helpim*, etc.

Referències

1. Crystal, David (2012) *The Story of English in 100 Words*, p. 178. Profile Books. ISBN 978-1846684289
2. (en anglès) «Pidgin Gains As Legitimate Tongue». (http://articles.chicagotribune.com/1992-07-26/news/9203070320_1_papua-new-guinea-bilong-linguists) *Chicago Tribune*. Consultat el 7 de març de 2012]

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Tok_pisin&oldid=20213954»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 17 ago 2018 a les 13:06.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.